

ผลของการเสริมไบโอฟล็อกในสูตรอาหารต่อค่าคุณภาพซากในปลาหมอวัยอ่อน
Effect of Supplement Biofloc in Climbing Perch (*Anabas testudineus*) Fingerling
Diets on Carcass Quality

นายอดิสร เทียมประสิทธิ์

โครงการพิเศษฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต
ภาควิชาเทคโนโลยีการเกษตร (วิทยาศาสตร์การประมงและทรัพยากรทางน้ำ)
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร
ปีการศึกษา 2563

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รับที่...../.....
งานทะเบียนประมวลผล

โครงการพิเศษปีการศึกษา 2563

เรื่อง

ผลของการเสริมไบโอฟล็อกในสูตรอาหารต่อค่าคุณภาพซากในปลาหมอวัยอ่อน
Effect of Supplement Biofloc in Climbing Perch (*Anabas testudineus*) Fingerling
Diets on Carcass Quality

ผู้จัดทำ

นายอดิสร เทียมประสิทธิ์

นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตร หลักสูตรวิทยาศาสตรการประมงและทรัพยากรทางน้ำ
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร

เห็นชอบ/รับรอง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรพงษ์ นลินานนท์)

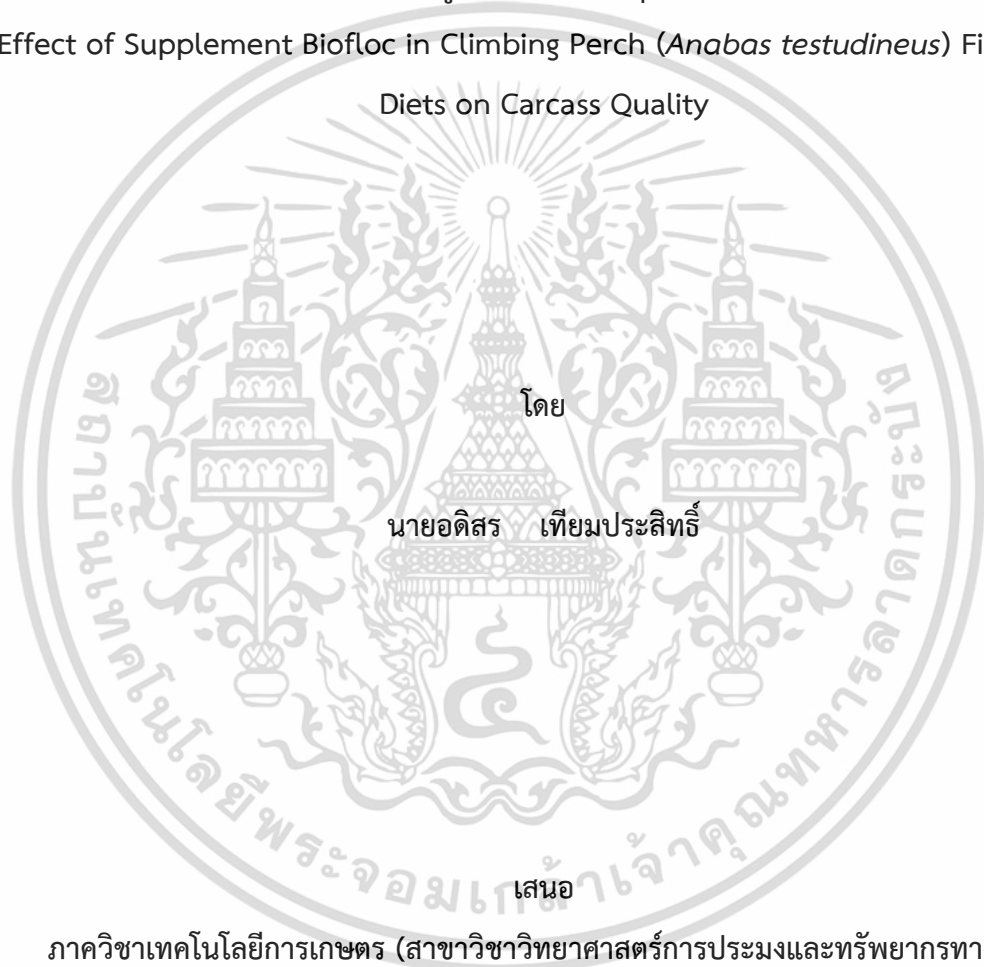
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

โครงการพิเศษนี้เป็นลิขสิทธิ์ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โครงการพิเศษ
เรื่อง

ผลของการเสริมไบโอฟรอกในสูตรอาหารต่อค่าคุณภาพซากในปลาหมอวัยอ่อน
Effect of Supplement Biofloc in Climbing Perch (*Anabas testudineus*) Fingerling
Diets on Carcass Quality

ภาควิชาเทคโนโลยีการเกษตร (สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การประมงและทรัพยากรทางน้ำ)
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (วิทยาศาสตร์การประมงและทรัพยากรทางน้ำ)
ปีการศึกษา 2563

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	-1-
Abstract	-2-
กิตติกรรมประกาศ	-3-
สารบัญ	ก
สารบัญตาราง	ค
สารบัญภาพ	ง
บทนำ	1
วัตถุประสงค์	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ตรวจเอกสาร	
ปลาหมอ (<i>Anabas testudineus</i>)	4
ลักษณะทั่วไป	4
ชีววิทยาของปลาหมอไทย	4
แหล่งที่อยู่อาศัย	5
ลักษณะเพศปลาหมอ	6
ลักษณะนิสัยการสืบพันธุ์วางไข่	6
ลักษณะนิสัยและการกินอาหาร	6
การเพาะพันธุ์ปลาหมอไทย	7
ความต้องการโปรตีนของปลาหมอ	7
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
ไบโอฟล็อก (Biofloc)	10
การบำบัดไนโตรเจนจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทางชีวภาพ	11
การบำบัดไนโตรเจนด้วยไบโอฟล็อก (น้ำเค็ม)	11
ประโยชน์จากการใช้ไบโอฟล็อก (Biofloc) กับ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	12
ข้อเสียของการใช้ไบโอฟล็อก (Biofloc) กับ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	12

คุณภาพซาก	12
งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพซาก	13
อุปกรณ์และวิธีการ	
อุปกรณ์	15
อุปกรณ์การเลี้ยงปลาหมอ	15
อุปกรณ์การใช้เตรียมอาหารปลาหมอ	15
ชุดเครื่องมือในห้องปฏิบัติการ	15
สารเคมี	
ชุดตรวจคุณภาพน้ำ (test kit)	15
สารเคมีที่ใช้ประกอบการเลี้ยงปลาหมอ	16
วิธีการทดลอง	
วางแผนการทดลอง	17
การเตรียมอาหารทดลอง	17
การจัดการทดลอง	18
การตรวจวัดคุณภาพน้ำ	19
การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล	19
การวิเคราะห์ข้อมูล	20
ระยะเวลาการทำ	20
สถานที่ทำการทดลอง	20
ผลและวิจารณ์ผลการทดลอง	
ผลการทดลอง	21
วิจารณ์ผลการทดลอง	27
สรุปผลและข้อเสนอแนะ	
สรุปผล	29
ข้อเสนอแนะ	29
เอกสารอ้างอิง	30
ภาคผนวก	34

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ทดลอง Biofloc ในอาหารปลาหมอ	18
2 แสดงค่าคุณภาพซาก (Carcass Quality) ของปลาหมอที่ได้รับอาหารเสริมไบโอฟรอก	26

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ปลาหมอ	5
2 ไบโอฟรอก (Biofloc) ในบ่อกุ้ง	10

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อเรื่อง ผลของการเสริมไบโอฟรอกในสูตรอาหารต่อค่าคุณภาพซากในปลาหมอวัยอ่อน
โดย นายอดิสร เทียมประสิทธิ์
สาขา วิทยาศาสตร์การประมงและทรัพยากรทางน้ำ
คณะ วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์รพพงษ์ นลินานนท์

บทคัดย่อ

การศึกษาผลของค่าคุณภาพซากของปลาหมอที่ได้รับอาหารเสริมไบโอฟรอกในระดับที่ต่างกัน วางแผนการทดลองแบบสุ่มสมบูรณ์ (CRD) ที่มีปลาหมอ 400 ตัว 5 ชุดการทดลองๆ ละ 4 ซ้ำๆ ละ 20 ตัว โดยเลี้ยงปลาหมอด้วยสูตรอาหารที่เสริมไบโอฟรอกในระดับที่แตกต่างกัน 5 ระดับคือ 0 (ชุดควบคุม), 2, 4, 6 และ 8 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า ค่าดัชนีความสัมพันธ์ของตับ, น้ำหนักปลาทั้งตัว, ความยาวทั้งหมด, น้ำหนักเนื้อ, น้ำหนักอวัยวะภายในทั้งหมด, น้ำหนักซาก, น้ำหนักตับ, น้ำหนักกระเพาะอาหาร, น้ำหนักลำไส้, ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความยาวลำไส้, ความยาวลำไส้, น้ำหนักไขปลา, ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($p > 0.05$) ยกเว้น ค่าสัดส่วนร้อยละของซาก, ค่าสัดส่วนร้อยละของเนื้อ, ค่าสีเนื้อ, แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ในชุดการทดลอง

ความสำคัญ : ปลาหมอ, ไบโอฟรอก (Biofloc), คุณภาพซาก

อดิสร เทียมประสิทธิ์

ลายมือชื่อนักศึกษา

รพพงษ์ นลินานนท์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

Title Effect of Supplement Biofloc in Climbing Perch (*Anabas testudineus*)
Fingerling Diets on Carcass Quality

By Mr. Adison Teamprasit

Major Fishery Science and Aquatic Resources

Faculty Prince of Chumphon campus

Advisor Assistant Professor Warrapong Nalinanon

Abstract

The study the effect of carcass quality values of cichlids fed different levels of biofroc supplementation. A complete randomized trial (CRD) of 400 cichlids was planned, 5 sets of 4 reps of 20 cichlids each, fed cichlids with five different levels of biofroc fortification: 0 (control), 2, 4, 6 and 8 percent, respectively, for 8 weeks. Liver correlation index, whole fish weight, total length, meat weight, total visceral weight, carcass weight, liver weight, stomach weight, intestinal weight, intestinal length correlation coefficient, intestinal length, roe weight , No statistically different ($p>0.05$) except percentage of carcass, percentage of meat, meat color, statistically significantly different ($p<0.05$) in treatment.

Keywords : Climbing Perch, Biofloc, Carcass Quality

Adison Teamprasit

Student's signature

Warrapong Nalinanon.

Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ ผศ. วรพงษ์ นลินานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการพิเศษและผศ. ดร.สายชล เลิศสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมโครงการพิเศษที่กรุณาให้ความสนับสนุน แนะนำ ปรึกษา และแก้ไขปัญหาพิเศษ ข้อบกพร่อง ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการเขียนรายงาน ทำให้การจัดการปัญหาพิเศษเล่มสำเร็จได้ด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ประจำหลักสูตรวิชา วิทยาศาสตร์การประมง และทรัพยากรทางน้ำ ที่ให้ความช่วยเหลือแนะนำ และเอื้อเฟื้อสถานที่ ตลอดถึงการให้ความช่วยเหลือ และแนะนำ ตลอดจนการอบรมสั่งสอนข้าพเจ้ามาโดยตลอด

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ประจำภาควิชาที่ท่าน ที่คอยอำนวยความสะดวกทั้งในเรื่อง สถานที่ วัสดุ-อุปกรณ์ แนะนำ และทุกอย่างที่เกี่ยวข้องในการทดลอง รวมไปถึงรายงานฉบับนี้

เหนือสิ่งอื่นใดข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อวิศาล เทียมประสิทธิ์ คุณแม่สายฝน บุญเอี่ยม และครอบครัว ที่ให้การสนับสนุนทั้งกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ในการศึกษา และดูแลอบรมสั่งสอนให้ข้าพเจ้าเป็นคนดี ขยันหมั่นเพียร อดทน และขอขอบคุณเพื่อนร่วมทำโครงการพิเศษ นางสาวเบญญพร แสงส่ง และนางสาวรพีพรรณ ศรีสุวรรณ ที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาในนทุกเรื่องและขอบคุณพี่ๆเพื่อนๆ ที่เกี่ยวข้องตลอดระยะเวลาที่ข้าพเจ้าเริ่มการศึกษาจนสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้

อดิศร เทียมประสิทธิ์

8 กรกฎาคม 2564

บทนำ

ปลาหมอไทยชื่อสามัญ (Climbing Perch) และชื่อวิทยาศาสตร์ *Anabas testudineus* (Bloch) (จรัสธาดา และคณะ, 2528; Smith, 1945) ปลาหมอไทย (*Anabas testudineus*) เป็นปลาน้ำจืดที่รู้จักกันแพร่หลายที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่งเป็นปลาที่นิยมรับประทานของคนไทยเนื่องจากมีรสชาติดีใช้ประกอบอาหารได้หลายอย่าง เช่น ทอด ย่าง นึ่ง เป็นต้น จึงเป็นที่ต้องการของตลาดในอดีต ปลาหมอไทยมีผลผลิตสูงรองจากปลาช่อน ปลาดุก และปลาช่อน แต่ปัจจุบันผลผลิตปลาหมอไทยลดลงเนื่องจากถูกจับก่อนกำหนดมากขึ้นในแหล่งน้ำธรรมชาติ นอกจากนี้จำนวนแหล่งน้ำธรรมชาติเสื่อมโทรมมากขึ้นตามลำดับ (สมพงษ์, 2542)

ไบโอฟล็อก คือ ตะกอนจุลินทรีย์ที่มาช่วยในการย่อยสลายซากของเสียจำพวก แอมโมเนีย ให้กลายเป็นของดีเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อการเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยไบโอฟล็อกสามารถเกิด ได้เองตามธรรมชาติ แต่ถ้าน้ำไม่หมุนเวียนหรือเคลื่อนไหวฟล็อกนั้นก็มักจะตกตะกอนสะสมที่พื้นก้นบ่อ กลายเป็นของเสียเช่นเดิม ไบโอฟล็อก (biofloc) จะเกิดขึ้นเมื่อเกิดความสมดุลของอัตราส่วนของ คาร์บอนและไนโตรเจนในน้ำ ถ้ามีการปล่อยของเสียจำพวกสารอินทรีย์ซึ่งมีไนโตรเจนเป็น องค์ประกอบได้แก่ กรดอะมิโน (amino acid) โปรตีน (protein) ซึ่งจะกลายเป็นแอมโมเนีย (NH_4^+) และสารอาหารจำพวกคาร์โบไฮเดรต ได้แก่ แป้ง (starch) น้ำตาล (sugar) เซลลูโลส (cellulose) และ กากใย (fiber) ลงไปในน้ำของเสียนี้จะถูกเปลี่ยนไปเป็นตะกอนจุลินทรีย์ (biofloc) (อนุภาพ, 2556, สุทธิพงศ์ และคณะ 2556)

การบำบัดไนโตรเจนด้วยไบโอฟรอกโดยปกติแล้วอาหารที่เหลือจากการใช้ประโยชน์แก่สัตว์น้ำก็มักจะตกตะกอนอยู่ที่ก้นบ่อ หรือไม่ก็อุดตันอยู่ตามตัวกรองต่างๆ ซึ่งถือเป็นต้นเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดการสะสมของสารอินทรีย์ไนโตรเจนภายในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำนั่นเอง ด้วยเหตุนี้แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ไบโอฟรอกมาเป็นตัวช่วยบำบัดไนโตรเจนจึงได้เกิดขึ้น ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า การที่จะให้ไบโอฟรอกทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ คาร์บอนกับไนโตรเจน (C:N ratio) ที่เหมาะสมคือ 20 กล่าวคือ หากน้ำในบ่อมีไนโตรเจน เท่ากับ 1 คาร์บอนก็มีเท่ากับ 20 จึงจะทำให้จุลินทรีย์ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับแหล่งที่มาของคาร์บอนคือ สารที่มีคาร์บอนเป็นองค์ประกอบ ได้แก่ แป้ง (starch) น้ำตาล (sugar) 5 เซลลูโลส (cellulose) และพวกกากใย (fiber) ส่วนแหล่งที่มาของไนโตรเจน คือสารที่มีไนโตรเจนเป็นองค์ประกอบได้แก่ กรดอะมิโน (amino acid) โปรตีน (protein) (อนุสร, 2012)

ดังนั้นการใช้ประโยชน์จากไบโอพลีลอคที่เป็นตะกอนสะสมที่พื้นก้นบ่อเพื่อนำมาใช้เป็นส่วนผสมใน
สูตรอาหารเลี้ยงปลาหมอซึ่งเป็นการลดต้นทุนการผลิตและเป็นวัตถุดิบที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติอีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาค่าคุณภาพซากของปลาหมอบที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพรอกในสูตรอาหารในระดับที่ต่างกัน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ทราบคุณภาพซากของปลาหมอบที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพรอกในระดับที่ต่างกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตรวจเอกสาร

1. ปลาหมอ (Climbing perch)

1.1. ลักษณะทั่วไป

ปลาหมอ เป็นปลาน้ำจืดชนิดหนึ่ง มีรูปร่างป้อม ลำตัวแบนข้าง ตาโต ปากกว้าง ขอบฝาปิดเหงือกหยักแข็ง เกล็ดใหญ่คลุมทั้งลำตัว มีขอบเกล็ดแบบหยัก ผิวสาก เส้นข้างลำตัวขาดตอน ครีบหลังยาวเกือบเท่าความยาวลำตัว มีก้านครีบแข็งแหลมคมจำนวนมากเช่นเดียวกับครีบกัน แต่ครีบกันสั้นกว่า ครีบอกเล็กเป็นรูปไข่ ครีบหางปลายมน ตัวมีสีเขียวมะกอกและมีลายประสีคล้ำที่ข้างลำตัว ครีบใส ลำตัวด้านท้องมีสีเหลือง ขอบฝาปิดเหงือกตอนบนมีแต้มสีคล้ำ มีอวัยวะช่วยหายใจเป็นแผ่นรวิเรียน ๆ อยู่ตอนบนของช่องเหงือก จึงสามารถสูบอากาศจากบนผิวน้ำได้โดยตรงโดยไม่ต้องรอให้ออกซิเจนละลายในน้ำ และสามารถอยู่บนบกหรือพื้นที่ขาดน้ำได้เป็นระยะเวลาสั้น ๆ ซึ่งในฤดูฝนบางครั้งจะพบปลาหมอแฉกเหงือกไกลคืบคลานไปบนบกเพื่อหาที่อยู่ใหม่ได้ (เกษตรออนไลน์, 2559)

1.2 ชีวิตวิทยาของปลาหมอไทย

ปลาหมอไทยเป็นปลากินเนื้อ (carnivorous fish) ในธรรมชาติจึงเป็นผู้ล่า (predator) สัตว์น้ำขนาดเล็กกว่าเป็นอาหาร ได้แก่ ตัวอ่อนของแมลง ลูกปลา เป็นต้น ปกติปลาหมอไทยขนาดเล็กมีความต้องการอาหารสูงกว่าปลาที่มีขนาดใหญ่โดยลูกปลาวัยอ่อนที่ฟักออกจากไข่ปลา ลูกปลาจะมีอุจจาระที่เป็นอาหารของลูกปลาในระยะ 3 วัน จากนั้นเริ่มกินอาหารได้แก่ ไรแดง และโคพีพอด ลูกปลาในระยะนี้มีขนาดของกระเพาะอาหารค่อนข้างใหญ่เมื่อเทียบกับขนาดของลำตัว แสดงว่าปลาที่มีขนาดเล็กมีความต้องการอาหารและสามารถกินอาหารได้มากกว่าปลาขนาดใหญ่ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกัน (กำธร, 2514; สมพงษ์, 2531; Dooigindachbaporn, 1994; Kohinoor et al., 1995)

การจัดลำดับอนุกรมวิธานของปลาหมอไทย

Phylum Chordate

Class Pisces

Order Larbyrinthici

Family Anabantidae

Genus *Anabas*

Specie *Testudineus*

ภาพที่ 1 ปลาหมอ (Climbing perch)

ที่มา : เกษตรก้าวไกล, 2016

1.3 แหล่งที่อยู่อาศัย

ปลาหมออาศัยอยู่ในแหล่งน้ำจืดทั่วไปในพื้นที่ลุ่มน้ำมักพบในคลอง ทะเลสาบ บ่อและหนองน้ำ เป็นชนิดที่ทนทานและสามารถทนต่อสภาพน้ำที่ไม่เอื้ออำนวยมาก เช่น ออกซิเจนต่ำ, อุณหภูมิสูง เนื่องจากมีอวัยวะพิเศษช่วยในการหายใจ ปลาหมอไทยสามารถปรับตัวเจริญเติบโตเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นน้ำกร่อยที่มีความเค็มไม่เกิน 7 psu ปลาหมอไทยมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่นเช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเรียกว่า ปลาสะเด็ด ภาคเหนือ เรียกว่า ปลาแข้ง และภาคใต้ เรียกชื่อเป็นภาษาเขมรว่า อีแกปยู ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า ปลาหมอ ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ลูกปลามีการพัฒนาที่เร็วกว่าปกติ ปลาจะหายใจด้วยเหงือกแต่ปลาหมอจะหายใจด้วยอวัยวะช่วยหายใจส่วนมากส่วนเหงือกจะมีบทบาทในการหายใจน้อย แม้น้ำจะมีออกซิเจนมาก (ศุภชัยวิจิตรและพัฒนาศุภชัย, 2552)

1.4 ลักษณะเพศปลาหมอ

ปลาหมอไทยเพศเมียจะมีขนาดใหญ่และน้ำหนักมากกว่าเพศผู้อย่างชัดเจน เมื่อมีขนาดความยาวเท่ากันปลาตัวผู้จะมีลำตัวยาวเรียว ตัวเมียมีความลึกของลำตัวมากกว่าตัวผู้ ในฤดูวางไข่ปลาเพศเมียจะมีส่วนท้องอูมเป่ง และโคนหาง (caudal peduncle) ของปลาเพศเมียจะหนากว่าเพศผู้ รังไข่และถุงน้ำเชื้อ มีลักษณะยาวและเป็นคู่ โดยรังไข่ที่เริ่มพัฒนาจะมีลักษณะเป็นสีชมพูแก่และมีเม็ดไข่ เป็นจุดสีขาวนวล เกิดขึ้นเล็กน้อย ต่อมาก็จะเพิ่มจำนวนมากขึ้น รังไข่ที่แก่จะมีไข่สีเหลืองและแยกออกเป็นสองพูอยู่เต็มบริเวณช่องท้องรังไข่ที่แก่จัดจะเห็นเส้นโลหิตฝอย (ovarian arteries) ถุงน้ำเชื้อในระยะแรกจะมีสีชมพูใส เมื่อพัฒนาสมบูรณ์ มีลักษณะสีขาวขุ่น แยกเป็น 2 สาย ซึ่งยึดติดกับบริเวณเนื้อเยื่อในช่องท้อง ในธรรมชาติพบอัตราส่วนเพศระหว่างเพศเมียต่อเพศผู้ เท่ากับ 1 : 1 และอย่างไรก็ตาม เนื่องจากปลาเพศผู้มักมีความสมบูรณ์เพศต่างกันและน้ำเชื้อมักมีน้อย ในการเพาะพันธุ์ (กรมประมง, 2557)

1.5 ลักษณะนิสัยการสืบพันธุ์วางไข่

ปลาหมอไทยวางไข่ในช่วงฤดูฝน ตั้งแต่ปลายเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป ขอบวางไข่ในน้ำใหม่ อุณหภูมิต่ำกว่าปกติ ประมาณ 27 องศาเซลเซียส ปลาหมอเพศเมียจะมีส่วนท้องอูมเป่งและนึ่ม ไข่มีลักษณะกลมสีเหลืองอ่อน ส่วนเพศผู้จะมีลักษณะท้องปกติ รังไข่และถุงน้ำเชื้อของปลามีลักษณะยาวหากได้รับการกระตุ้นด้วยน้ำใหม่หรือการฉีดฮอร์โมนปลาหมอก็คจะผสมพันธุ์วางไข่ โดยปลาเพศผู้จะก่อกวดสุบอากาศเหนือผิวน้ำเข้าปาก แล้วพ่นฟองอากาศเล็กๆ เคลือบด้วยสารเมือกขึ้นสู่ผิวน้ำเกาะติดกันเป็นกลุ่มฟองอากาศปลาตัวเมียมีวางไข่ใต้หวอดเหนือพื้นดินที่มีน้ำขังเล็กน้อย หลังจากนั้นตัวผู้ก็จะฉีคน้ำเชื้อเข้าผสม ไข่ปลาหมอเป็นไข่ลอยอยู่ผิวน้ำลักษณะกลมมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1 มิลลิเมตร ไข่ที่ได้รับการผสมมีสีเหลืองอ่อนใสแล้วจะพัฒนาการจนฟักออกเป็นตัวอ่อนต่อไป (สมพงษ์, 2542)

1.6 ลักษณะนิสัยและการกินอาหาร

ปลาหมอไทยเป็นปลากินเนื้อ จึงเป็นปลาผู้ล่า สัตว์น้ำที่มีขนาดเล็กกว่าและชอบกินอาหารที่ผิวน้ำและกลางน้ำอย่างไรก็ตามสามารถกินเมล็ดข้าวและธัญพืชปลวกตัวอ่อนแมลง ตั๊กแตน กุ้งฝอย หรือ ลูกปลานขนาดเล็กปลาน้อยที่มีชีวิตอยู่หรือตายแล้วเป็นอาหารหลังจากลูกปลาฟักออกจากไข่เป็นตัวระยะ 3 วันแรกจะใช้ถุงอาหาร (yolk sac) เป็นอาหารและจะเริ่มกินอาหารมีชีวิตเล็กๆ (zooplankton feeder) พวก protozoa, rotifer, copepod, ostracod, ไรแดงและลูกน้ำเป็นอาหาร หลังจากฟักปลาพัฒนาสมบูรณ์แล้วจึงสามารถกินตัวอ่อนแมลงสัตว์หน้าดิน (Benthos) ลูกกุ้งและลูกปลาวัยอ่อน ตลอดจนอาหาร

สำเร็จรูปเป็นอาหารได้ ปลาหมอไทยนิสัยการกินอาหารอย่างว่องไว กินจุโดยจะกินอาหารภายในเวลา 20-30 นาที (สมพงษ์, 2542)

1.7 การเพาะพันธุ์ปลาหมอไทย

การคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ปลาที่มีไข่และน้ำเชื้อสมบูรณ์พร้อมที่จะผสมพันธุ์วางไข่คือตัวเมียจะมีท้องอวบอูมเห็นได้ชัดเมื่อใช้มือบีบเบาๆ จะมีไข่ลักษณะกลมสีเหลืองออกมาส่วนตัวผู้มีน้ำเชื้อสีขาวคล้ายนมไหลออกมา ซึ่งฤดูกาลวางไข่ ตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนตุลาคมของทุกปี (สมพงษ์, 2542) เมื่อคัดพ่อแม่พันธุ์ได้แล้วจัดเตรียมอุปกรณ์และวิธีการแบบช่วยธรรมชาติ คือ ฉีดฮอร์โมนเร่งการวางไข่ให้กับตัวเมียในอัตราความเข้มข้นฮอร์โมนสังเคราะห์ (LHRHa, ชื่อการค้าว่า Superfact) 15 ไมโครกรัม และสารระงับการทำงานของระบบหลังฮอร์โมน Domperidone (ชื่อการค้าว่า Motilium) 5 มิลลิกรัม ต่อแม่ปลาน้ำหนัก 1 กิโลกรัม จำนวน 1 ครั้ง และฉีดฮอร์โมนปลาเพศผู้อัตรา 5 ไมโครกรัม ร่วมกับใส่ Domperidone ที่ระดับ 5 มิลลิกรัม ต่อพ่อปลาน้ำหนัก 1 กิโลกรัม อัตราส่วนเพศเมียต่อเพศผู้ เท่ากับ 1 ต่อ 2 ระดับน้ำในบ่อ 30-50 เซนติเมตร สเปรย์น้ำเปลี่ยนถ่ายน้ำตลอดเวลา จากนั้น 8-12 ชั่วโมง ปลาจะผสมพันธุ์วางไข่

1.8 ความต้องการโปรตีนของปลาหมอ

อาหารสัตว์น้ำเป็นปัจจัยสำคัญ ต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การเลี้ยงปลาหมอแบบ กึ่งพัฒนาต้องมีอาหารธรรมชาติในแต่ละบ่อและให้อาหารสมทบจำพวกเศษอาหารจากครัวเรือน รำละเอียด ปลาสดสับปลวกและการใช้ฟัลดแมลงกลางคืนตลอดจนอาหารสำเร็จรูปบางส่วน การเลี้ยงปลาหมอไทยแบบธุรกิจเชิงพาณิชย์ เน้นการปล่อยแบบหนาแน่นสูงมาก (super intensive system) ใช้ปัจจัยการผลิตคืออาหารปลา ยาป้องกันโรคและการเปลี่ยนถ่ายน้ำหวังผลผลิตที่สูงมาก ปลาหมอเป็นปลากินเนื้อ ในช่วงลูกปลาขนาดโบนะขามเป็นปลารุ่น (อายุ 1-2 เดือน) มีความต้องการโปรตีนสูงไม่ต่ำกว่า 40% ประมาณ 5-10% ของน้ำหนักตัว หลังจากนั้นเมื่ออายุ 2-3 เดือน ต้องการอาหารระดับโปรตีนต่ำลงมากคือ 3-37 % ในอัตรา 3-5 % ของน้ำหนักตัว วันละ 3-4 มื้อ (สันทนา และคณะ, 2548)

1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Muangkeow, et al., 2007 กล่าวว่า การเติมแหล่งคาร์บอนที่แตกต่างกันที่ประกอบด้วยกากน้ำตาล กากน้ำตาลผสมรำละเอียด กากน้ำตาลผสมขมปังปังและกากน้ำตาลและผสมข้าวโพดปน ไม่ได้มีผลต่ออัตราการรอดตายของปลานิล น้ำหนักที่เพิ่มขึ้น อัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยต่อวัน (ADG) และอัตราการเจริญเติบโตจำเพาะ (SGR) ที่แตกต่างกัน แต่อาจมีผลต่ออัตราการแลกเนื้อ (FCR) ของ

ปลาชนิดที่ต่างกัน ทั้งนี้อาจมาจาก การเลี้ยงปลาชนิดทุกการทดลองมีการเติมแหล่งของธาตุคาร์บอนไว้ในทุกการทดลอง มีการเพิ่ม แป้ง (starch) น้ำตาล (sugar) เซลลูโลส (cellulose) และกากใย (fiber) นอกเหนือจากกากน้ำตาล (Molasses) เสริมเข้าไป นอกจากนี้ปลาชนิดที่ใช้ในการทดลองยังมีปริมาณขนาดและความหนาแน่น ทำให้การเติมแหล่งคาร์บอนลงไปอาจไปทำให้ไม่เกิดปริมาณ biofloc มากนัก ซึ่งสามารถสังเกตได้จากปริมาณตะกอนแขวนลอย (TSS) ที่มีค่าไม่สูงมากนัก การทดลองนี้สอดคล้องกับ

Avnimelech 2007 ที่เพิ่มคาร์บอนลงในบ่อกุ้งเพื่อเป็นการเพิ่มแหล่งอาหารของโปรตีนจุลชีพ เกิดการสร้างฟล็อกซึ่งเป็นอาหารแก่ปลาชนิดและ Azim and Little (2008) ที่รายงานว่าปลาชนิดที่เลี้ยงโดยเทคโนโลยีไบโอฟล็อกมีผลผลิตเพิ่มขึ้น 45 เปอร์เซ็นต์ ในการศึกษาครั้งนี้ทดลองในระบบปิด โดยน้ำจากบ่อกุ้งไหลเวียนสู่บ่อเลี้ยงปลาชนิด จะกรองกินเศษอาหารและอาหารธรรมชาติ

สุทธิพงศ์ และคณะ, 2556 กล่าวว่าอัตราคาร์บอนต่อไนโตรเจนในการเลี้ยงกุ้งขาวร่วมกับปลาชนิดในระบบไบโอฟล็อก มีผลต่อการเจริญเติบโตของปลาชนิดและกุ้งขาว โดยมีปริมาณไนโตรเจน แอมโมเนีย และตะกอนแขวนลอย (TSS) เพิ่มขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) การเลี้ยงปลาชนิดในระบบไบโอฟล็อก (Biofloc) ที่มีกากน้ำตาลเป็นแหล่งคาร์บอนที่ต่างกัน คือ 0, 125 และ 250 กรัมต่อน้ำ 500 ลิตร เป็นระยะเวลา 9 สัปดาห์ พบว่าการเลี้ยงปลาชนิดในระบบไบโอฟล็อกที่มีการเติมกากน้ำตาลเป็นแหล่งคาร์บอน 125 กรัมต่อน้ำ 500 ลิตร อัตราการเจริญเติบโตของปลาชนิดเพิ่มขึ้นที่สุดโดยตะกอนที่เกิดขึ้นในระบบเลี้ยงสามารถช่วยควบคุมความเข้มข้นของแอมโมเนียและไนโตรเจนให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสมต่อระบบการเลี้ยงได้

Avnimelech 2015 กล่าวว่าผลของไบโอฟล็อกต่อการต้านเชื้อ *Streptococcus iniae* ในปลาชนิด ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ปลาชนิดมีการเจริญเติบโตต่ำและมีการตายเกิดขึ้น ในการทดลองดังกล่าวมีการศึกษาในบ่อขนาดความจุ้น้ำ 2 ตัน จำนวน 2 ชุดการทดลองคือ บ่อเลี้ยงปลาในระบบไบโอฟล็อก และบ่อควบคุมที่ไม่มีไบโอฟล็อก ทั้งสองบ่อมีการให้อากาศในบ่อให้มีการหมุนวนภายในบ่อมีการถ่ายน้ำเพื่อลดตะกอนผ่านท่อกลางบ่อเมื่อมีจำนวนมาก ใช้ปลาชนิด 200 ตัวในแต่ละชุดการทดลองให้อาหารที่มีโปรตีน 25% จำนวน 2% ต่อน้ำหนักตัว ทำการฉีดเชื้อ *Streptococcus iniae* ในปลา 50 ตัวในระดับความเข้มข้น 5×10^4 cell/ml ปริมาณ 2 ml/ตัว เลี้ยงนาน 20 วัน เมื่อสิ้นสุดการทดลองพบว่า มีการติดเชื้อทางตรงและทางอ้อมในปลาชนิดโดยทางตรงทำให้ปลาตายหลังจากได้รับเชื้อ 2-3 วัน ส่วนทางอ้อมปลาจะได้รับเชื้อจากปลาที่ตายแล้วทำให้ปลาป่วยและตายในช่วงท้ายๆของการทดลอง เมื่อ

สิ้นสุดการทดลองพบว่า ชุดการทดลองที่เลี้ยงปลาในระบบไบโอฟล็อก พบการตายเท่ากับ 3 ± 1 ตัว และชุดการทดลองที่ไม่ได้เลี้ยงด้วยระบบไบโอฟล็อกพบการตายเท่ากับ 11 ± 5 ตัว

Wu et al, 2013 กล่าวคือ เทคนิคการเลี้ยงปลาและกุ้งให้โตดีมีผลผลิตสูง โดยการเปลี่ยนถ่ายน้ำบ่อยระหว่างการเลี้ยงรวมถึงการใช้จุลินทรีย์ในน้ำมาจับกับแอมโมเนียแล้วให้เปลี่ยนรูปเป็นโปรตีน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสัตว์น้ำแทน ซึ่งเรียกจุลินทรีย์ที่ทำหน้าดังกล่าวคือ ไบโอฟล็อก (Biofloc) หรือตะกอนจุลินทรีย์ ในปัจจุบันพบว่าการนำเทคโนโลยีไบโอฟล็อกมาใช้ในน้ำสามารถกระตุ้นภูมิคุ้มกันแบบไม่จำเพาะ (non-specific immune system) ในกุ้งขาวแวนนาไมได้ (Avnimelech et al, 2014) และผลการวิจัยตะกอนฟล็อกตัวนชยคาร์โบไฮเดรตในระบบการผลิตไบโอฟล็อกสามารถเพิ่มการตอบสนองของเซลล์ภูมิคุ้มกันและการต้านอนุมูลอิสระรวมทั้งพลาสมาและตับเพิ่มกิจกรรม superoxide dismutase ในพลาสมาและลดกลูตาไธโอนออกซิไดซ์ในการเพาะเลี้ยงกุ้งดังนั้นวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้เป็นการใช้ประโยชน์จากตะกอนฟล็อกในระบบการเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยนำตะกอนฟล็อกที่เปลี่ยนสภาพเป็นอบแห้งมาเสริมสร้างสารกระตุ้นภูมิคุ้มกัน จากนั้นตรวจสอบประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ต่ออัตราการรอดตายของปลานิลที่ถูกกระตุ้นในการติดเชื้อ *Streptococcus agalactiae*, DMST 17129

ภาพที่ 2 Biofloc ในบ่อกุ้ง

ที่มา : Global Aquaculture Alliance's, 2010

2. ไบโอฟล็อก (Biofloc)

ไบโอฟล็อก คือ ตะกอนจุลินทรีย์ที่มาช่วยในการย่อยสลายซากของเสียจำพวก แอมโมเนีย ให้กลายเป็นของดีเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ต่อการเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยไบโอฟล็อกสามารถเกิด ได้เองตามธรรมชาติแต่ถ้าไม่หมุนเวียนหรือเคลื่อนไหลฟล็อกนั้นก็ตกตะกอนสะสมที่พื้นก้นบ่อ กลายเป็นของเสียเช่นเดิมไบโอฟล็อก(biofloc) จะเกิดขึ้นเมื่อเกิดความสมดุลของอัตราส่วนของ คาร์บอนและไนโตรเจน ในน้ำ ถ้ามีการปล่อยของเสียจำพวกสารอินทรีย์ซึ่งมีไนโตรเจนเป็น องค์ประกอบได้แก่ กรดอะมิโน (amino acid) โปรตีน (protein) ซึ่งจะกลายเป็นแอมโมเนีย (NH_4^+) และสารอาหารจำพวกคาร์โบไฮเดรต ได้แก่ แป้ง(starch) น้ำตาล (sugar) เซลลูโลส (cellulose) และ กากใย (fiber) ลงไปในน้ำของเสียนี้จะถูกเปลี่ยนไปเป็นตะกอนจุลินทรีย์ (biofloc) แลตะกอนจุลินทรีย์นี้จะเป็นกลุ่มของจุลินทรีย์จำพวกเฮเทอโรโทรฟิก (Heterotrophic bacteria) ตะกอนอินทรีย์แขวนลอยในมวลน้ำ ยึดเกาะเป็นกลุ่มโดยพวก สาหร่ายแพลงก์ตอนพืช โปรโตซัว และแบคทีเรีย ที่มารวมตัวกันเป็นตะกอนแขวนลอย ขนาดของกลุ่มฟล็อกอยู่ที่ 0.2-2.0 มิลลิเมตร ถ้ามีการเติมสารอาหารจำพวกคาร์โบไฮเดรตลงไปจะกระตุ้นให้ไบโอฟล็อกดึงแอมโมเนียไนโตรเจนมาใช้ในการสร้างเซลล์ใหม่มากขึ้นโดยจำนวนจุลินทรีย์ก็จะเพิ่มมากขึ้น ปริมาณ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แอมโมเนียในน้ำก็จะลดลง ซึ่งเนื้อ เซลล์ใหม่ก็คือสารจำพวกโปรตีนเมื่อสัตว์น้ำกินจุลินทรีย์ที่รวมตัวเป็นฟล็อกเข้าไปก็เท่ากับว่าสัตว์น้ำได้กินอาหารที่มีโปรตีนนั่นเอง และการใช้กลุ่มฟล็อก ในการกำจัดแอมโมเนียนี้จะเร็วกว่าการเกิด กระบวนการไนตริฟิเคชัน (nitrification) เนื่องจาก(heterotpic bacteria)จะเจริญเติบโตเร็วกว่า nitrifying bacteria ประมาณ 10 เท่า ทำให้คุณภาพน้ำที่ใช้เลี้ยงสัตว์น้ำมีคุณภาพดีไปด้วยการนำตะกอนจุลินทรีย์ (biofloc) มาช่วยในการกำจัดของเสียที่เหลือจากการบริโภคสัตว์น้ำ และการขับถ่าย ให้กลายเป็นของคืดที่มีประโยชน์ต่อสัตว์น้ำ (อนุสรณ์, 2556) โดย สุทธิพงศ์ และคณะ (2556)

2.1 การบำบัดไนโตรเจนจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทางชีวภาพ

การที่ไนโตรเจนสามารถเปลี่ยนแปลงรูปแบบได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการของสิ่งมีชีวิตเล็กๆ จำพวกแบคทีเรียเข้ามาเป็นตัวช่วย โดยผ่านกระบวนการไนโตรเจน 2 กระบวนการ ดังนี้

2.1.1 กระบวนการไนตริฟิเคชัน (Nitrification)

กระบวนการไนตริฟิเคชันอาศัยการทำงานของแบคทีเรียกลุ่มไนโตรไฟอิง เช่น Nitrosomonas sp. โดยจะเปลี่ยนแอมโมเนียเป็น ไนไตรท์และ Nitrobacter sp. จะเปลี่ยนจากไนไตรท์เป็นไนเตรท ซึ่งแบคทีเรียกลุ่มนี้จะใช้คาร์บอนจากก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เป็นแหล่งพลังงานในการเปลี่ยนรูปแอมโมเนียซึ่งเป็นพิษรุนแรงต่อสัตว์น้ำให้เป็นไนเตรทที่มีความเป็นพิษต่ำ กระบวนการไนตริฟิเคชันจะเกิดขึ้นในสภาวะที่มีก๊าซออกซิเจน กล่าวคือ ต้องการปริมาณออกซิเจนที่ละลายน้ำมากกว่า 4 mg/l จึงถือได้ว่ามีความเหมาะสมต่อกระบวนการนี้ (อนุสรณ์,2012)

2.1.2 กระบวนการดีไนตริฟิเคชัน (Denitrification)

กระบวนการดีไนตริฟิเคชันเป็นปฏิกิริยาที่เปลี่ยนไนเตรทให้อยู่ในรูปของก๊าซไนโตรเจนและจะเกิดขึ้นในสภาวะที่ปราศจากออกซิเจน กระบวนการนี้อาศัยการทำงานของแบคทีเรียกลุ่มเฮเทโรโทรฟิก(Heterotrophic bacteria) ซึ่งเป็นกลุ่มแบคทีเรียที่ไม่สามารถสร้างอาหารขึ้นเองได้ จึงจำเป็นต้องอาศัยสารอินทรีย์หรือซากสิ่งมีชีวิตอื่นๆ เพื่อเป็นวัตถุดิบในการเจริญเติบโตและเป็นแหล่งพลังงาน ตัวอย่างของแบคทีเรียกลุ่มเฮเทโรโทรฟิกนี้ เช่น Bacillus denitricans และ Pseudomonas sp. (อนุสรณ์,2012)

2.2 การบำบัดไนโตรเจนด้วยไบโอฟรอก(น้ำเค็ม)

โดยปกติแล้วอาหารที่เหลือจากการใช้ประโยชน์แก่สัตว์น้ำก็มักจะตกตะกอนอยู่ที่ก้นบ่อ หรือไม่ก็อุดตันอยู่ตามตัวกรองต่างๆ ซึ่งถือเป็นต้นเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดการสะสมของสารอินทรีย์ไนโตรเจนภายในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำนั่นเอง ด้วยเหตุนี้แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ไบโอฟรอกมาเป็นตัวช่วยบำบัดไนโตรเจน

จึงได้เกิดขึ้น ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า การที่จะให้ไบโอฟล็อกทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ คาร์บอนกับไนโตรเจน (C:N ratio) ที่เหมาะสมคือ 20 กล่าวคือ หากน้ำในบ่อมีไนโตรเจน เท่ากับ 1 คาร์บอนก็มีเท่ากับ 20 จึงจะทำให้จุลินทรีย์ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับแหล่งที่มาของคาร์บอน คือ สารที่มีคาร์บอนเป็นองค์ประกอบ ได้แก่ แป้ง (starch) น้ำตาล (sugar) 5 เซลลูโลส (cellulose) และพวกกากใย (fiber) ส่วนแหล่งที่มาของไนโตรเจน คือ สารที่มีไนโตรเจนเป็นองค์ประกอบ ได้แก่ กรดอะมิโน (amino acid) โปรตีน (protein) (อนุสรฯ, 2012)

2.3 ประโยชน์จากการใช้ไบโอฟล็อก (Biofloc) กับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

1. ต่อตัวสัตว์น้ำ เนื่องจากไบโอฟล็อกเป็นกลุ่มจุลินทรีย์ที่นำมาใช้บำบัดน้ำให้มีคุณภาพที่เหมาะสมต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ดังนั้นสัตว์น้ำย่อมมีการเจริญเติบโตที่ดีขึ้น เนื่องจากสัตว์น้ำสามารถกินไบโอฟล็อกเป็นอาหารได้อีกทางหนึ่งด้วย

2. ความถี่ในการเปลี่ยนถ่ายน้ำ หากนำไบโอฟล็อกมาใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จุลินทรีย์ก็จะคอยควบคุมคุณภาพน้ำในบ่อโดยอัตโนมัติ เพราะช่วยในเรื่องของการบำบัดไนโตรเจน ฉะนั้นจึงไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนถ่ายน้ำบ่อยๆ ทำให้ประหยัดการใช้น้ำในการเพาะเลี้ยง

3. ผลผลิตที่ได้ เมื่อกลไกการบำบัดน้ำเสียในบ่อป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อัตราการตายของสัตว์น้ำย่อมต่ำลง ส่งผลให้ผลผลิตที่ได้มีความคุ้มค่ากับการลงทุน

4. ค่าใช้จ่าย ไบโอฟล็อก เป็นกลไกการรักษาสมดุลในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำที่เกิดตามธรรมชาติ จึงสามารถช่วยลดต้นทุนแก่ผู้ประกอบการในแง่ของการซื้อพวกเชื้อจุลินทรีย์ผงมาใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ อีกทั้งไม่ต้องเปลี่ยนถ่ายน้ำบ่อยๆ ยังเป็นการช่วยลดค่าพลังงานจากการสูบน้ำออกจากบ่อได้ อีกทางหนึ่งและที่สำคัญผลพลอยได้อีกอย่างหนึ่งก็คือถือได้ว่าช่วยลดค่าใช้จ่ายในเรื่องของอาหารสัตว์น้ำได้เป็นอย่างดี (อนุสรฯ, 2012)

2.4 ข้อเสียของการใช้ไบโอฟล็อก (Biofloc) กับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

มักพบว่ามีความขุ่นมากกว่าปกติซึ่งอาจจะส่งผลต่อสัตว์น้ำในระยะยาวได้แก่ไขก็คือ ให้มีการสูบทะกอนที่กั้นบ่อทิ้งสัปดาห์ละครั้งหรือบ่อยกว่านั้นก็จะเป็นผลดีต่อสัตว์น้ำในระยะยาว (อนุสรฯ, 2012)

3. คุณภาพซาก

3.1 คุณภาพซาก หมายถึงคุณภาพของสัตว์น้ำหรือส่วนประกอบต่างๆของร่างกายสัตว์น้ำ และยังไม่ทำให้สุก ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ทั้งลักษณะภายนอก เช่น น้ำหนักความยาวลำตัว ความลึก ความกว้างของตัว ผิว หนังปลา รูปร่างและสีของปลาเป็นต้น ลักษณะภายในที่สามารถนำมาตรวจสอบได้แก่

เนื้อปลา อวัยวะภายใน เช่น กระเพาะอาหาร ตับ ลำไส้ ไช และไขมันในช่องท้อง จึงมีความสำคัญในด้านการเจริญเติบโตของปลา

3.1.1 ค่าสัดส่วนร้อยละของซาก (% Carcass)/ค่าสัดส่วนร้อยละของเนื้อปลา(%yield) เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผลผลิตปลาหมอบที่ได้รับอาหารแต่ละสูตรนำมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติเพื่อศึกษาว่าปลาที่มีผลผลิตแตกต่างกันหรือไม่ทางสถิติ (สุทธิวัฒน์, 2549)

3.1.2 ค่าดัชนีตับ (Hepatosomatic index) หมายถึงอัตราส่วนของน้ำหนักตับน้ำหนักของร่างกายมีความเกี่ยวข้องกับสถานะของการสำรองพลังงานในสัตว์ เช่น ถ้าหากปลาอยู่ในสภาพแวดล้อมไม่ดีมักจะมีขนาดเล็ก (พลังงานในตับน้อย) เมื่อสิ้นสุดการทดลองก็จับปลามาผ่าดูอวัยวะภายใน ดูสีของตับ ขนาดตับ และน้ำหนักของตับ (Mirelle, 2001)

3.1.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความยาวลำไส้ (Relative gut length) ทางเดินอาหารจะสัมพันธ์กับความยาวของตัวปลา และพื้นที่ผิวของลำไส้ค่าความยาวทางเดินอาหารสัมพันธ์ (Relative gut length, EGL) สามารถหาได้จากอัตราความยาวของทางเดินอาหารต่อความยาวร่างกาย และค่าเฉลี่ยของความยาวทางเดินอาหารสัมพันธ์ของปลาชนิดต่างๆ (The mean of relative gut length different species) จะสามารถเป็นดัชนีการกินอาหารของปลาได้ (สุทธิวัฒน์, 2549)

3.1.4 ค่าสัดส่วนไขมันในช่องท้อง (Intaritoneal fat ratio) ค่าสัดส่วนไขมันในช่องท้องของปลาหมอบ เมื่อได้รับอาหารที่แตกต่างกันแต่ละสูตร เพื่อดูว่าโภชนาการของไปโอพรอคมีผลต่อการสะสมไขมันในช่องท้องของปลา (Kimberly, 2012)

3.1 งานวิจัยเกี่ยวกับค่าคุณภาพซาก

บุญล้ำและเกศินี, 2557 กล่าวว่าส่วนประกอบของซากที่ประเมินโดยการชั่งน้ำหนักซาก พบว่าปลาที่เลี้ยงในบ่อดินมีน้ำหนักตัว น้ำหนักซากอ่อนและน้ำหนักซากเย็นมากกว่าปลาที่เลี้ยง ในระบบปิดอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) แต่มีเปอร์เซ็นต์เนื้อเปรียบเทียบจากน้ำหนักซากเย็นไม่แตกต่างกันเปอร์เซ็นต์อวัยวะภายนอกส่วนที่เหลือ (rest) ได้แก่ หัว (head) หาง (heterocercal tail+caudal fin) ครีบ (ส่วน pectoral, pelvic, anal และ dorsal fin) รวมทั้งเปอร์เซ็นต์เครื่องใน (viscera) และไขมันในช่องท้อง (fat) ของปลาที่เลี้ยงในกลุ่ม ระบบโรงเรือนและบ่อดิน มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($p < 0.05$)

ธีระชัย, และคณะ, 2553 กล่าวว่าเมื่อสิ้นสุดการทดลองเปอร์เซ็นต์ คุณภาพซากของปลาเทโพ ซึ่งประกอบด้วย เนื้อปลาอวัยวะภายใน และซาก (ประกอบด้วยส่วนหัวและกระดูก) เมื่อนำมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่าปลาที่เลี้ยงด้วย อาหารที่ให้โปรตีนต่ำ (25%) สลับกับโปรตีนสูง (35%) พบว่าสัดส่วนของ

เนื้อปลามีค่าเท่ากับ 46.84 ± 1.45 , 47.87 ± 2.09 , 45.46 ± 5.11 , 48.13 ± 1.03 , 47.26 ± 0.56 , และ 45.57 ± 1.58 เปอร์เซ็นต์ตามลำดับ เมื่อนำมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ส่วนสัดส่วนของอวัยวะภายในมีค่ากับ 9.75 ± 0.52 , 9.15 ± 1.81 , 8.36 ± 1.58 , 9.69 ± 1.73 , 9.87 ± 0.93 , 9.78 ± 1.48 เปอร์เซ็นต์ตามลำดับ เมื่อนำมาวิเคราะห์ ค่าทางสถิติพบว่าปลาที่เลี้ยงด้วยอาหารที่ให้โปรตีนต่ำ (25%) สลับกับโปรตีนสูง (35%) ชุดการทดลองที่ 3 มีค่าสัดส่วน ของอวัยวะภายในแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) กับชุดการทดลองที่ 2 และ 4 มีค่าน้อยกว่าชุดการทดลองที่ 1, 5 และ 6 อย่างนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และปลาชุดการทดลองที่ 1, 2, 4, 5 และ 6 มีค่าสัดส่วนของอวัยวะภายในแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ส่วนของซากที่นำมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่า ปลาที่เลี้ยงด้วยอาหารที่ให้โปรตีนต่ำ (25%) สลับกับโปรตีนสูง (35%) มีค่าเท่ากับ 43.42 ± 1.97 , 42.98 ± 3.90 , 46.18 ± 6.69 , 42.19 ± 0.70 , 42.88 ± 1.58 , และ 44.65 ± 3.07 เปอร์เซ็นต์ตามลำดับ เมื่อนำมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

อุปกรณ์และวิธีการทดลอง

1.วัสดุและสัตว์ทดลอง

- 1.1 สัตว์ทดลอง ปลาหมอวัยอ่อนจำนวน 400 ตัว
- 1.2 ไบโอฟล็อก (Biofloc)
- 1.3 อาหารทดลอง

2.อุปกรณ์

2.1. สำหรับใช้ในการเลี้ยงปลาหมอ

- ถัง 500 ลิตร จำนวน 20 ถัง
- เครื่องให้อากาศ (Bower) สายอากาศพร้อมหัวทราย
- สวิตกรองน้ำ

2.2 สำหรับใช้เตรียมอาหารปลาหมอ

- อุปกรณ์ซึ่งดวงวัตถุดิบอาหาร ได้แก่ เครื่องซึ่งไฟฟ้าทศนิยม 2 ตำแหน่งของ Batarius รุ่น Basic
- เครื่องซึ่งไฟฟ้าทศนิยม 2 ตำแหน่งของ Satorius รุ่น Research
- เครื่องอัดเม็ดอาหารจมแบบมินเซอร์
- ตู้อบอาหาร (Hot air oven)
- ถาดใส่อาหารสำหรับอบ
- กระจบองใส่อาหาร

2.3 ชุดเครื่องมือในห้องปฏิบัติการ

- เครื่องซึ่งทศนิยม 2 ตำแหน่ง
- ไม้บรรทัด
- กะละมัง
- ถาดอลูมิเนียม

3.สารเคมี

3.1 ชุดตรวจคุณภาพน้ำ (test kit)

- ชุดตรวจสอบแอมโมเนีย
- ชุดตรวจสอบไนไตรท์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เครื่องมือวัดความเป็นกรด - เป็นด่าง
- เครื่องมือวัดออกซิเจนละลายในน้ำ

3.2 สารเคมีที่ใช้ประกอบการเลี้ยงปลาหมอ

- เกลือแกง
- ยาเหลือง
- ปูนขาว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิธีการ

วางแผนการทดลอง

การศึกษาใช้วิธีการวางแผนการทดลองแบบ สุ่มตลอด (Completely Randomized Design ;CRD) โดยแบ่งการทดลองเป็น 5 ชุดการทดลอง (Treatment) มี 4 ซ้ำ (Replication) รวมเป็น 20 หน่วยการทดลอง (Experimental)

ชุดการทดลองที่ 1 สูตรอาหารผสมไบโอฟรอกที่ระดับ 0 เปอร์เซ็นต์ (ชุดควบคุม)

ชุดการทดลองที่ 2 สูตรอาหารผสมไบโอฟรอกที่ระดับ 2 เปอร์เซ็นต์

ชุดการทดลองที่ 3 สูตรอาหารผสมไบโอฟรอกที่ระดับ 4 เปอร์เซ็นต์

ชุดการทดลองที่ 4 สูตรอาหารผสมไบโอฟรอกที่ระดับ 6 เปอร์เซ็นต์

ชุดการทดลองที่ 5 สูตรอาหารผสมไบโอฟรอกที่ระดับ 8 เปอร์เซ็นต์

ทำการศึกษาในการเลี้ยงปลาหมอวัยอ่อน ด้วยสูตรอาหารผสมไบโอฟรอกที่ระดับเปอร์เซ็นต์ต่างกันเป็นเวลา 60 วัน ให้อาหารวันละ 2 ครั้งเวลา 08.30 น. และ 16.30 น. โดยปริมาณอาหารที่ให้ปลาในแต่ละวัน ให้จนปลากินอิ่ม โดยทำการเลี้ยงปลาหมอวัยอ่อนในถัง 500 ลิตร เติมน้ำ 250 ลิตร จำนวน 20 ถึง

2. การเตรียมอาหารทดลอง

- 2.1. ชั่งวัตถุดิบประกอบสูตรอาหาร (ตามชุดการทดลอง)
- 2.2. นำวัตถุดิบที่มีปริมาตรมากใส่กะละมัง ตามด้วยวัตถุดิบที่มีปริมาตรน้อยผสมให้เข้ากัน
- 2.3. เติมน้ำสะอาดปริมาตร 35% และทำการผสมคลุกเคล้าให้เข้ากัน
- 2.4. นำไปอัดเม็ดด้วยเครื่องอัดเม็ดอาหารแบบจม (Mincer)
- 2.5. นำอาหารที่อัดเม็ดเสร็จแล้วไปลดความชื้นในตู้อบ ที่อุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียสเป็นเวลา 24 ชั่วโมง
- 2.6. นำอาหารแต่ละสูตรแยกใส่ภาชนะแล้วปิดให้สนิท เก็บไว้ในที่แห้ง

ตารางที่ 1 ปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ทดลอง Biofloc ในอาหารปลาหมอ 2563

วัตถุดิบอาหารสัตว์ (G)	Biofloc ในสูตรอาหาร				
	T1	T2	T3	T4	T5
	0%	2%	4%	6%	8%
แหล่งพลังงาน					
ข้าวโพด	320	320	320	320	320
ปลายข้าว	640	540	500	400	296
รำละเอียด	200	240	208	248	292
แหล่งโปรตีน					
ปลาป่น (60%)	1600	1600	1600	1600	1600
กากถั่วเหลือง (45%)	1140	1120	1112	1092	1072
Biofloc บ่อกุ้ง	0	80	160	240	320
DCP (P17)	20	20	20	20	20
พรีมิกซ์	40	40	40	40	40
สารเหนียว	40	40	40	40	40
น้ำมันปาล์ม	0	0	0	0	0
รวม (g)	4000.00	4000.00	4000.00	4000.00	4000.00
ผลิต (กก.)	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00

*พรีมิกซ์ มีส่วนประกอบคือ Vitamin A 6,000,000 IU. Vitamin B1 2 gm. Vitamin B2 0.10 gm. Vitamin B6 6 gm. Vitamin B12 7 gm. Vitamin C 7 gm. Vitamin D 1,200,000 IU. Vitamin E 12,500 IU. Vitamin K3 1.50 gm. Pantothenic acid 20 gm. Niacin 25 gm. และ Folic acid 0.50 gm.

ที่มา : วรพงษ์ (2563)

3. การจัดการทดลอง

- 3.1. สุ่มถัง 500 ลิตร ในการทดลอง จำนวน 20 ถัง ณ หอทดลองประมงน้ำจืด สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร
- 3.2. คัดเลือกปลาหมอวัยอ่อนที่มีสุขภาพแข็งแรงจำนวน 20 ตัวต่อ 1 ถัง
- 3.3. ให้อาหารตามชุดการทดลองทั้งหมด 5 สูตรโดยให้อาหารวันละ 2 ครั้งช่วงเช้าเวลา 08.30 น. และช่วงเย็นเวลา 16.30 น. โดยให้ปลาหมอวัยอ่อนกินจนอิ่ม
- 3.4. ใช้เวลาในการทดลอง 60 วัน

4. การตรวจวัดคุณภาพน้ำ

4.1. คุณสมบัติที่ตรวจสอบ ได้แก่

- ความเป็นกรด-ด่าง (pH) โดยใช้เครื่อง pH meter
- ค่าปริมาตรออกซิเจนที่ละลายในน้ำ (DO) โดยใช้เครื่อง DO meter
- อุณหภูมิโดยใช้ เทอร์โมมิเตอร์ (Themometer) แบบปรอท

4.2. คุณสมบัติของน้ำที่ตรวจสอบ

- ค่าไนไตรท์ (Nitrite)
- วัดค่าไนเตรท (Nitrate)
- ค่าแอมโมเนียม (Ammonia)

5. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ทางด้านคุณภาพซาก

5.1.1 การวัดความยาวทั้งสิ้นหรือความยาวเหยียด (Total leal length, TL)

- การวัดความยาวเส้นตรงจากส่วนปลายสุดของจงอยปากจนถึงฐานครีบหาง

5.1.2 การวัดความยาวมาตรฐาน (standad length, SL)

- การวัดความยาวเส้นตรงจากปลายสุดของจงอยปากถึงฐานครีบหาง ซึ่งเป็น

ส่วนสุดท้ายของกระดูก hypural plate ทราบได้โดยการงอส่วนหางของปลาขึ้นรอยหักบริเวณคอดหาง ถือเป็นส่วนสุดท้ายของกระดูกชิ้นนี้

5.1.3 น้ำหนักของปลาทั้งหมด

5.1.4 น้ำหนักของอวัยวะภายในทั้งหมด

5.1.5 น้ำหนักของกระเพาะ

5.1.6 น้ำหนักของตับ

5.1.7 น้ำหนักของลำไส้

5.1.8 ความยาวลำไส้

5.1.9 น้ำหนักไขมันในช่องท้อง

5.1.10 น้ำหนักไข่

5.1.11 น้ำหนักเนื้อ

5.1.14 น้ำหนักซาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.1.15 ค่าดัชนีความสัมพันธ์ของตับ (hepatosomatic index: HIS)

$$= \frac{\text{น้ำหนักของตับ}}{\text{น้ำหนักของปลา}} \times 100$$

5.1.16 ค่าสัดส่วนร้อยละของเนื้อ (% Yield)

$$= \frac{\text{น้ำหนักปลาทั้งตัว} - \text{น้ำหนักซาก}}{\text{น้ำหนักปลาทั้งตัว}} \times 100$$

5.1.17 สัดส่วนของไขมันในช่องท้อง (Intrapreperitoneal fat ratio : %)

$$= \frac{\text{น้ำหนักของไขมันในช่องท้อง}}{\text{น้ำหนักปลาทั้งตัว}} \times 100$$

5.1.18 ค่าสัดส่วนร้อยละของซาก (% carcass)

$$= \frac{\text{น้ำหนักของปลาทั้งตัว} - \text{น้ำหนักเนื้อ}}{\text{น้ำหนักปลาทั้งตัว}} \times 100$$

5.1.19 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความยาวลำไส้ (Relative gut Length)

$$= \frac{\text{ความยาวของระบบทางเดินอาหาร}}{\text{ความยาวทั้งหมดของปลา}}$$

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทุกพารามิเตอร์ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (analysis of Variance) ตามแผนการทดลองแบบ CRD และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ตามวิธี Duncan Multiple Range Test (DMRT) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

7. ระยะเวลาการทำ

ใช้ระยะเวลาในการทำการทดลอง 60 วัน

8. สถานที่ทำการทดลอง

หมวดงานประมงน้ำจืด สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพร เขตอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร

17/1 หมู่ 6 ตำบลชุมโค อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

ผลการทดลอง

ผลการทดลองวิเคราะห์ค่าคุณภาพซากของปลาหมอที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพรอกในระดับที่ต่างกันในช่วงเวลา 6 สัปดาห์ ได้ผลการทดลองดังนี้

1.ค่าสัดส่วนร้อยละของซาก (%) (Carcass Quality)

เมื่อสิ้นสุดการทดลองเลี้ยงปลาหมอที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพรอกในระดับที่ต่างกันในช่วงเวลา 8 สัปดาห์ ค่าสัดส่วนร้อยละของซาก ในการทดลองที่ 1 มีค่าสูงสุดเท่ากับ 64.24 ± 4.31 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือชุดการทดลองที่ 2, 5, 4 และชุดการทดลองที่ 3 มีค่าเท่ากับ 63.47 ± 2.85 , 62.84 ± 1.03 , 61.27 ± 3.72 , และ 51.55 ± 7.37 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 2) เมื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่าทุกชุดการทดลองมีค่าสัดส่วนร้อยละของซากปลาหมอที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพรอกในระดับที่ต่างกับกับชุดควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

2.ค่าสัดส่วนร้อยละของเนื้อ (%) (Yield)

เมื่อสิ้นสุดการทดลองเลี้ยงปลาหมอที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพรอกในระดับที่ต่างกันในช่วงเวลา 8 สัปดาห์ ค่าสัดส่วนร้อยละของเนื้อ ในการทดลองที่ 1 มีค่าสูงสุดเท่ากับ 68.22 ± 3.55 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือชุดการทดลองที่ 4, 3, 5 และชุดการทดลองที่ 2 มีค่าเท่ากับ 60.85 ± 3.18 , 59.28 ± 1.90 , 57.91 ± 2.75 และ 57.82 ± 1.45 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 2) เมื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่าทุกชุดการทดลองมีค่าสัดส่วนร้อยละของเนื้อปลาหมอที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพรอกในระดับที่ต่างกับกับชุดควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

3.ค่าดัชนีความสัมพันธ์ของตับ (%)

เมื่อสิ้นสุดการทดลองเลี้ยงปลาหมอที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพรอกในระดับที่ต่างกันในช่วงเวลา 8 สัปดาห์ ค่าดัชนีความสัมพันธ์ของตับ ในการทดลองที่ 5 มีค่าสูงสุดเท่ากับ 2.15 ± 0.40 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือชุดการทดลองที่ 4, 3, 2 และชุดการทดลองที่ 1 มีค่าเท่ากับ 2.08 ± 0.22 , 2.01 ± 0.34 , 2.01 ± 0.43 และ 1.90 ± 0.10 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 2) เมื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่าทุกชุดการทดลองมีค่าดัชนีความสัมพันธ์ของตับปลาหมอที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพรอกในระดับที่ต่างกับกับชุดควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$)

4. น้ำหนักปลาทั้งตัว (g)

เมื่อสิ้นสุดการทดลองเลี้ยงปลาหมอที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกันในระยะเวลา 8 สัปดาห์ น้ำหนักปลาทั้งหมด ในการทดลองที่ 2 มีค่าสูงสุดเท่ากับ 25.18 ± 5.11 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือชุดการทดลองที่ 1, 4, 5 และชุดการทดลองที่ 3 มีค่าเท่ากับ 24.10 ± 2.60 , 22.55 ± 8.23 , 20.42 ± 2.91 , และ 19.79 ± 2.96 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 2) เมื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่าทุกการทดลองมีน้ำหนักปลาทั้งตัวของปลาหมอที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกับกับชุดควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$)

5. ความยาวทั้งหมด(cm)

เมื่อสิ้นสุดการทดลองเลี้ยงปลาหมอได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกันในระยะเวลา 8 สัปดาห์ ความยาวทั้งหมด ในการทดลองที่ 2 มีค่าสูงสุดเท่ากับ 10.05 ± 0.76 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือชุดการทดลองที่ 1, 4, 3 และชุดการทดลองที่ 5 มีค่าเท่ากับ 9.97 ± 0.53 , 9.52 ± 1.20 , 9.42 ± 0.38 , และ 9.30 ± 0.67 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 2) เมื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่าทุกการทดลองมีความยาวทั้งหมดของปลาหมอที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกับกับชุดควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$)

6. น้ำหนักเนื้อ (g)

เมื่อสิ้นสุดการทดลองเลี้ยงปลาหมอได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกันในระยะเวลา 8 สัปดาห์ น้ำหนักเนื้อ ในการทดลองที่ 3 มีค่าสูงสุดเท่ากับ 9.42 ± 1.13 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือชุดการทดลองที่ 2, 4, 1 และชุดการทดลองที่ 5 มีค่าเท่ากับ 9.15 ± 1.64 , 8.70 ± 3.05 , 8.62 ± 1.51 , และ 7.57 ± 0.93 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 2) เมื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่าทุกการทดลองมีน้ำหนักเนื้อ ของปลาหมอที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกับกับชุดควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$)

7. น้ำหนักอวัยวะภายในทั้งหมด(g)

เมื่อสิ้นสุดการทดลองเลี้ยงปลาหมอได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกันในระยะเวลา 8 สัปดาห์ น้ำหนักอวัยวะภายในทั้งหมดในการทดลองที่ 2 มีค่าสูงสุดเท่ากับ 1.30 ± 0.19 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือชุดการทดลองที่ 5, 1, 4 และชุดการทดลองที่ 3 มีค่าเท่ากับ 1.15 ± 0.24 , 1.15 ± 0.17 , 1.14 ± 0.41 , และ 1.00 ± 0.28 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 2) เมื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่าทุก

การทดลองมีน้ำหนักอวัยวะภายในทั้งหมดของปลาหมอที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกัน กับชุดควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$)

8. น้ำหนักซาก (g)

เมื่อสิ้นสุดการทดลองเลี้ยงปลาหมอได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกันในระยะเวลา 8 สัปดาห์ น้ำหนักซากในการทดลองที่ 2 มีค่าสูงสุดเท่ากับ 10.65 ± 2.33 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือชุดการทดลองที่ 1, 4, 5 และชุดการทดลองที่ 3 มีค่าเท่ากับ 9.77 ± 1.56 , 8.98 ± 3.97 , 8.54 ± 0.79 และ 8.04 ± 1.16 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 2) เมื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่าทุกการทดลองมีน้ำหนักซากของปลาหมอที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกับชุดควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$)

9. น้ำหนักตับ (g)

เมื่อสิ้นสุดการทดลองเลี้ยงปลาหมอได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกันในระยะเวลา 8 สัปดาห์ น้ำหนักตับในการทดลองที่ 2 มีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.50 ± 0.14 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือชุดการทดลองที่ 4, 1, 5 และชุดการทดลองที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.47 ± 0.18 , 0.46 ± 0.05 , 0.44 ± 0.11 และ 0.40 ± 0.13 16 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 2) เมื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่าทุกการทดลองมีน้ำหนักตับของปลาหมอที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกับชุดควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$)

10. น้ำหนักกระเพาะอาหาร (g)

เมื่อสิ้นสุดการทดลองเลี้ยงปลาหมอได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกันในระยะเวลา 8 สัปดาห์ น้ำหนักกระเพาะอาหารในการทดลองที่ 2 มีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.20 ± 0.05 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือชุดการทดลองที่ 5, 4, 1 และชุดการทดลองที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.20 ± 0.08 , 0.14 ± 0.05 , 0.14 ± 0.04 และ 0.14 ± 0.03 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 2) เมื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่าทุกการทดลองมีน้ำหนักกระเพาะอาหารของปลาหมอที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกับชุดควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$)

11. น้ำหนักลำไส้ (g)

เมื่อสิ้นสุดการทดลองเลี้ยงปลาหมอได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกันในระยะเวลา 8 สัปดาห์ น้ำหนักลำไส้ในการทดลองที่ 2 มีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.55 ± 0.12 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือชุดการทดลองที่ 5, 4, 1 และชุดการทดลองที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.46 ± 0.11 , 0.46 ± 4.11 , 0.45 ± 0.09 และ

0.38±3.50 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 2) เมื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่าทุกการทดลองมีของน้ำหนักลำไส้ ของปลาหมอบที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกับชุดควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$)

12.ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความยาวลำไส้

เมื่อสิ้นสุดการทดลองเลี้ยงปลาหมอบได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกันในระยะเวลา 8 สัปดาห์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความยาวลำไส้ในการทดลองที่ 2 มีค่าสูงสุดเท่ากับ 1.83±0.20 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือชุดการทดลองที่ 1, 3, 5 และชุดการทดลองที่ 4 มีค่าเท่ากับ 1.71±0.23, 1.48±1.37, 1.46±0.20 และ 1.45±0.24 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 2) เมื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่าทุกการทดลองมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความยาวลำไส้ของปลาหมอบที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกับชุดควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$)

13.ความยาวลำไส้ (cm)

เมื่อสิ้นสุดการทดลองเลี้ยงปลาหมอบได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกันในระยะเวลา 8 สัปดาห์ ความยาวลำไส้ในการทดลองที่ 2 มีค่าสูงสุดเท่ากับ 18.40±2.31 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือชุดการทดลองที่ 1, 4, 3 และชุดการทดลองที่ 5 มีค่าเท่ากับ 17.12±2.90, 14.05±4.11, 13.97±3.50 และ 13.55±1.71 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 2) เมื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่าทุกการทดลองมีความยาวลำไส้ของปลาหมอบที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกับชุดควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$)

14.น้ำหนักไขปลา (g)

เมื่อสิ้นสุดการทดลองเลี้ยงปลาหมอบได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกันในระยะเวลา 8 สัปดาห์น้ำหนักไขปลาในการทดลองที่ 2 มีค่าสูงสุดเท่ากับ 2.00±1.15 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือชุดการทดลองที่ 1, 4, 5 และชุดการทดลองที่ 3 มีค่าเท่ากับ 1.67±1.24, 1.62±0.61, 1.58±0.48 และ 1.44±0.88 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 2) เมื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่าทุกการทดลองมีน้ำหนักไขปลาของปลาหมอบที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกับชุดควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$)

15.ค่าสีเนื้อ L*

เมื่อสิ้นสุดการทดลองเลี้ยงปลาหมอบได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกันในระยะเวลา 8 สัปดาห์ ค่าสีเนื้อ L* ในการทดลองที่ 3 มีค่าสูงสุดเท่ากับ 40.27±2.98 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือชุดการ

ทดลองที่ 5, 4, 2 และชุดการทดลองที่ 1 มีค่าเท่ากับ 39.89 ± 2.40 , 38.82 ± 1.01 , 38.70 ± 1.95 และ 37.71 ± 4.50 88 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 2) เมื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่าทุกการทดลองมีค่าสีเนื้อ L* ปลาของปลาหมอบที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกับชุดควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$)

16.ค่าสีเนื้อ a*

เมื่อสิ้นสุดการทดลองเลี้ยงปลาหมอบที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกันในระยะเวลา 8 สัปดาห์ ค่าสีเนื้อ a* ในการทดลองที่ 2 มีค่าสูงสุดเท่ากับ 8.97 ± 2.28 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือชุดการทดลองที่ 1, 3, 4 และชุดการทดลองที่ 5 มีค่าเท่ากับ 7.83 ± 1.35 , 7.62 ± 1.35 , 7.29 ± 0.81 และ 6.53 ± 1.32 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 2) เมื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่าทุกการทดลองมีค่าสีเนื้อ a* ปลาของปลาหมอบที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกับชุดควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$)

17.ค่าสีเนื้อ b*

เมื่อสิ้นสุดการทดลองเลี้ยงปลาหมอบที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกันในระยะเวลา 8 สัปดาห์ ค่าสีเนื้อ b* ในการทดลองที่ 3 มีค่าสูงสุดเท่ากับ 7.62 ± 1.32 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือชุดการทดลองที่ 5, 2, 4 และชุดการทดลองที่ 1 มีค่าเท่ากับ 0.47 ± 1.09 , -0.14 ± 0.93 , -0.27 ± 0.87 และ -0.60 ± 1.29 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 2) เมื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่าทุกการทดลองมีค่าสีเนื้อ b* ปลาของปลาหมอบที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกับชุดควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ตารางที่ 2 แสดงค่าคุณภาพซาก (Carcass Quality) ของปลาหมอที่ได้รับอาหารเสริมไบโอฟล็อก (Biofloc)

ลักษณะที่ศึกษา	T1 (0%)	T2 (2%)	T3 (4%)	T4 (6%)	T5 (8%)	ค่า P-value
ค่าสัดส่วนร้อยละของซาก (%)	64.24±4.31 ^a	63.47±2.85 ^a	51.55±7.37 ^b	61.27±3.72 ^a	62.84±1.03 ^a	0.0070
ค่าสัดส่วนร้อยละของเนื้อ (%)	68.22±3.55 ^a	57.82±1.45 ^b	59.28±1.90 ^b	60.85±3.18 ^b	57.91±2.75 ^b	0.0003
ค่าดัชนีความสัมพันธ์ของตับ (%) ^{ns}	1.90±0.10	2.01±0.43	2.01±0.34	2.08±0.22	2.15±0.40	0.8626
น้ำหนักปลาทั้งตัว (g) ^{ns}	24.10±2.60	25.18±5.11	19.79±2.96	22.55±8.23	20.42±2.91	0.4848
ความยาวทั้งหมด (cm) ^{ns}	9.97±0.53	10.05±0.76	9.42±0.38	9.52±1.20	9.30±0.67	0.5499
น้ำหนักเนื้อ (g) ^{ns}	8.62±1.51	9.15±1.64	9.42±1.13	8.70±3.05	7.57±0.93	0.6340
น้ำหนักอวัยวะภายในทั้งหมด (g) ^{ns}	1.15±0.17	1.30±0.19	1.00±0.28	1.14±0.41	1.15±0.24	0.6495
น้ำหนักซาก (g) ^{ns}	9.77±1.56	10.65±2.33	8.04±1.16	8.98±3.97	8.54±0.79	0.5262
น้ำหนักตับ (g) ^{ns}	0.46±0.05	0.50±0.14	0.40±0.13	0.47±0.18	0.44±0.11	0.8547
น้ำหนักกระเพาะอาหาร (g) ^{ns}	0.14±0.04	0.20±0.05	0.14±0.03	0.14±0.05	0.20±0.08	0.3000
น้ำหนักลำไส้ (g) ^{ns}	0.45±0.09	0.55±0.12	0.38±0.35	0.46±4.11	0.46±0.11	0.4409
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความยาวลำไส้ ^{ns}	1.71±0.23	1.83±0.20	1.48±1.37	1.45±0.24	1.46±0.20	0.1754
ความยาวลำไส้ (cm) ^{ns}	17.12±2.90	18.40±2.31	13.97±3.50	14.05±4.11	13.55±1.71	0.1314
น้ำหนักไข่ปลา (g) ^{ns}	1.67±1.24	2.00±1.15	1.44±0.88	1.62±0.61	1.58±0.48	0.9302
L* ^{ns}	37.71±4.50	38.70±1.95	40.27±2.98	38.82±1.01	39.89±2.40	0.7211
a* ^{ns}	7.83±1.35	8.97±2.28	7.62±1.35	7.29±0.81	6.53±1.32	0.2821
b* ^{ns}	-0.60±1.29 ^b	-0.14±0.93 ^b	7.62±1.32 ^a	-0.27±0.87 ^b	0.47±1.09 ^b	0.0001

หมายเหตุ 1. ns คือ non significance แสดงความแตกต่างกันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$) ระหว่างค่าเฉลี่ยในแนวนอนเดียวกันที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %

2. a b หมายถึง แสดงความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) ระหว่างค่าเฉลี่ยในแนวนอนเดียวกันที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %

วิจารณ์ผลการทดลอง

จากการทดลองศึกษาคุณภาพซากของปลาหมอที่ได้รับอาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกัน 0, 2, 4, 6 และ 8 เปอร์เซ็นต์ โดยเลี้ยงเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ จากการทดลองพบว่า น้ำหนักปลาทั้งตัว ความยาวทั้งหมด น้ำหนักเนื้อ น้ำหนักอวัยวะภายในทั้งหมด น้ำหนักซาก น้ำหนักตับ น้ำหนักกระเพาะอาหาร ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความยาวลำไส้ เมื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) มีค่าน้ำหนักปลาทั้งตัวที่มีค่าสูงสุดในการทดลองที่ 2 คือ 25.18 ± 5.11 เปอร์เซ็นต์ สูตรอาหารเสริมไบโอพโรค 2 เปอร์เซ็นต์ ความยาวทั้งหมดที่มีค่าสูงสุดในชุดการทดลองที่ 2 คือ 10.05 ± 0.76 เปอร์เซ็นต์ สูตรอาหารเสริมไบโอพโรค 2 เปอร์เซ็นต์ น้ำหนักเนื้อ ที่มีค่าสูงสุดในชุดการทดลองที่ 3 คือ 9.42 ± 1.13 เปอร์เซ็นต์ สูตรอาหารเสริมไบโอพโรค 4 เปอร์เซ็นต์ น้ำหนักอวัยวะภายในทั้งหมดที่มีค่าสูงสุดในชุดการทดลองที่ 2 คือ 1.30 ± 0.19 เปอร์เซ็นต์ สูตรอาหารเสริมไบโอพโรค 2 เปอร์เซ็นต์ น้ำหนักซากที่มีค่าสูงสุดในชุดการทดลองที่ 2 คือ 10.65 ± 2.33 เปอร์เซ็นต์ น้ำหนักตับที่มีค่าสูงสุดในชุดการทดลองที่ 2 คือ 0.50 ± 0.14 เปอร์เซ็นต์ สูตรอาหารเสริมไบโอพโรค 2 เปอร์เซ็นต์ น้ำหนักกระเพาะอาหารที่มีค่าสูงสุดในชุดการทดลองที่ 2 คือ 0.20 ± 0.05 เปอร์เซ็นต์ สูตรอาหารเสริมไบโอพโรค 2 เปอร์เซ็นต์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความยาวลำไส้ที่มีค่าสูงสุดในชุดการทดลองที่ 2 คือ 1.83 ± 0.20 เปอร์เซ็นต์ สูตรอาหารเสริมไบโอพโรค 2 เปอร์เซ็นต์

ค่าน้ำหนักตับ ค่าดัชนีตับ เมื่อนำมาวิเคราะห์ทางสถิติพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ค่าน้ำหนักตับที่มีค่าสูงสุดในชุดการทดลองที่ 2 คือ 0.50 ± 0.14 เปอร์เซ็นต์ สูตรอาหารเสริมไบโอพโรค 2 เปอร์เซ็นต์ ค่าดัชนีของตับที่มีค่าสูงสุดในชุดการทดลองที่ 5 คือ 2.15 ± 0.40 เปอร์เซ็นต์ สูตรอาหารเสริมไบโอพโรค 8 เปอร์เซ็นต์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิพรและคณะ (2547) รายงานว่า ค่าสัดส่วนไขมันในช่องท้องของชุดการทดลองที่ 1 (ชุดควบคุม) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเกิดจากการย่อยสลายอาหารของปลาไม่ดี จึงส่งผลให้ไขมันอยู่ในช่องท้องมาก และรวมไปถึงค่าน้ำหนักตับ ค่าดัชนีตับจะเพิ่มขึ้น

ค่าสัดส่วนร้อยละของซาก เมื่อนำไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ชุดการทดลองที่ 1 มีค่าสูงสุดเท่ากับ 64.24 ± 4.31 เปอร์เซ็นต์ ไม่สอดคล้องกับทวีศักดิ์และคณะ (2554) รายงานว่า ที่เลี้ยงสุกรด้วยกากเนื้อเมล็ดในของปาล์มทุกระดับเปอร์เซ็นต์ค่าสัดส่วนร้อยละของซาก ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($p > 0.05$) ที่เสริมด้วยกรดอะมิโนและกากน้ำตาลแทนปลายข้าวในอาหารสุกร มีแนวโน้มว่าเมื่อกากเมล็ดในปาล์มสูงขึ้นการย่อยอาหารต่ำลงไปด้วย

ค่าสัดส่วนร้อยละของเนื้อ เมื่อนำไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ชุดการทดลองที่ 1 มีค่าสูงสุดเท่ากับ 68.22 ± 3.55 เปอร์เซ็นต์ สอดคล้องกับงานวิจัยของเดือนเพ็ญ (2557) การเสริมเอนไซม์โปรติเอสในอาหารที่มีกากเนื้อในปาล์ม ทำให้การกินอาหารเพิ่มขึ้นและอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อสูงขึ้น

น้ำหนักอวัยวะภายในทั้งหมด เมื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ค่าสูงสุดในชุดการทดลองที่ 2 คือ 1.30 ± 0.19 เปอร์เซ็นต์ เช่นเดียวกับ การทดลองของ สมพร และสมพงศ์ (2556) รายงานว่า ที่ได้ทดลองผสมไบโอมะรุมที่ระดับ 0, 5, 10 และ 15 เปอร์เซ็นต์ เลี้ยงปลากดคังนาน 10 สัปดาห์ พบว่าน้ำหนักอวัยวะภายใน ของปลากดคังที่ได้รับอาหารผสมไบโอมะรุมที่ทุกระดับเมื่อสิ้นสุดการทดลองพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($p > 0.05$) ซึ่งการย่อยสารอาหารในสัตว์น้ำมีประสิทธิภาพการย่อยแตกต่างกัน อาจเกิดจากวัตถุดิบในสูตรอาหารที่ใช้ต่างกัน

ค่าความยาวลำไส้ พบว่า ปลาหมอที่ได้รับสูตรอาหารเสริมไบโอพโรคที่ระดับ 0, 2, 4, 6 และ 8 เปอร์เซ็นต์ มีค่าความยาวลำไส้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ไม่สอดคล้องกับ วรพงษ์ และ สายชล (2017) ค่าความยาวลำไส้ ในทุกการทดลอง ยังไม่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพซาก ในปลานิลที่ยังเติบโต ค่าความยาวลำไส้พบว่าในปลาที่ได้รับไบโอมะรุม 20% ในสูตรอาหารจะมีค่าความยาวลำไส้เพิ่มขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ซึ่งเกิดจากปลาต้องการพื้นที่ในการย่อย และดูดซึมสารอาหารเพิ่มมากขึ้น และชุดการทดลองที่ได้รับเอนไซม์ย่อยเยื่อใยในระดับสูงขึ้นไปมีแนวโน้มค่าความยาวลำไส้ลดลงเมื่อเทียบกับชุดการทดลองที่ 2 ที่ปลาได้รับไบโอมะรุมเพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Desilva et al. (1991) พบว่าปลาหมอที่ได้รับอาหารเยื่อใยสูงจะส่งผลให้ประสิทธิภาพการย่อยอาหารลดลงและปลาจะมีความยาวลำไส้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ Gonazalez et al. (2002) กล่าวว่า อาหารที่มีเยื่อใยสูงจะส่งผลกระทบต่อ การย่อยและการดูดซึม โดยระดับเยื่อใยที่เพิ่มขึ้นจะลดปฏิกิริยาระหว่างเอนไซม์ซิบสเตอร์ท ทำการย่อยและดูดซึมนลดลงปลานิลจึงต้องปรับตัวด้วยการเพิ่มความยาวลำไส้

ค่าน้ำหนักไขเมื่อนำมาวิเคราะห์ทางสถิติพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ชุดการทดลองที่ 2 มีค่าสูงสุดเท่ากับ 2.00 ± 1.15 เปอร์เซ็นต์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายชล และ วรพงษ์ (2017) รายงานว่า ได้ทำการศึกษาผลของการใช้หนอนนกป่นในสูตรอาหารต่อสมรรถภาพ การผลิต และคุณภาพไข่ของนกระทาญี่ปุ่น โดยใช้หนอนนกป่นในระดับ 0, 1.5, 2, 2.5 และ 3 เปอร์เซ็นต์ ในสูตรอาหาร เมื่อสิ้นสุดการทดลองพบว่าค่าน้ำหนักไข ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($p > 0.05$)

สรุปผล

จากการทดลองเลี้ยงปลาหมอ ที่ใช้อาหารเสริมไบโอพโรคในระดับที่ต่างกัน 0 (ชุดควบคุม), 2, 4, 6 และ 8 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ พบว่า สูตรอาหารเสริมไบโอพโรคไม่มีผลต่อค่าดัชนีความสัมพันธ์ของตับ น้ำหนักปลาทั้งตัว ความยาวทั้งหมด น้ำหนักเนื้อ น้ำหนักอวัยวะภายในทั้งหมด น้ำหนักซาก น้ำหนักตับ น้ำหนักกระเพาะอาหาร น้ำหนักลำไส้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความยาวลำไส้ความยาวลำไส้ น้ำหนักไขปลา ยกเว้น ค่าสัดส่วนร้อยละของซาก ค่าสัดส่วนร้อยละของเนื้อ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาผลของการเสริมไบโอพโรคในสูตรอาหารต่อค่าคุณภาพซากในปลาหมอวัยอ่อน และเพื่อศึกษาคุณภาพซาก ในสัตว์น้ำชนิดอื่นเนื่องจากยังมีการศึกษาน้อย และเพื่อให้ผลทดลองชัดเจนขึ้นควรทดลองเลี้ยงในระยะเวลาเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมประมง. 2535. ภาพปลาและสัตว์น้ำของไทย. โรงพิมพ์องค์การค้ำชูสุภา. กรุงเทพมหานคร.
325 หน้า.
- กรมประมง. 2544. คู่มือฝึกอบรมการเลี้ยงปลาน้ำจืด โครงการฟื้นฟูอาชีพเกษตรกรหลังการ พักชำระ
หนี้. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. กรุงเทพมหานคร. 65 หน้า.
- กษิดิส หนูทอง. 2551. การบำบัดไนโตรเจนในระบบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแบบปิด. ว.พระจอมเกล้า
ลาดกระบัง.
- เกษตรออนไลน์ . 2559. ปลาหมอ [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2563
<https://th.wikipedia.org/wiki>
- กำธร โพธิ์ทองคำ. 2541. ชีววิทยาของปลาหมอไทย. เอกสารวิชาการฉบับที่ 10. แผนกทดลองและ
เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ. กองบำรุงพันธุ์สัตว์น้ำ. กรมประมง, 24 หน้า.
- ข่าวเกษตร. 2552. การเลี้ยงปลาหมอไทย. [ออนไลน์] . สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2563 จาก
<https://news.enterfarm.com>
- จรัลธาดา กรรณสูต, ทรงพรรณ ลำเลิศเดชา, รังสันต์ ไชยบุญทัน และ อนุสิน อินทร์ควร. 2528. ปลาน้ำ
จืดของไทย. กลุ่มวิจัยสิ่งแวดล้อมสัตว์น้ำ, สถาบันประมงน้ำจืดแห่งชาติ, กรมประมง. 76 หน้า.
- เดือนเพ็ญ หมวดทิพย์. 2557. การใช้เอนไซม์ย่อยเยื่อใยเสริมในอาหารไก่กระทง. มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช.
- ทวีศักดิ์ นิยมบัณฑิต. 2554. ผลการใช้กากเนื้อเมล็ดในปาล์มเสริมด้วยกรดอะมิโนและกากน้ำตาลแทน
ปลายข้าวในอาหารสุกรรุ่นขุน. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่. สืบค้นเมื่อ
19 ธันวาคม 2556. แหล่งที่มา: <https://kb.psu.ac.th>
- ธีระชัย พงศ์จรรยากุล, นเรศ นาเมืองรักษ์, พินทรวงอาษา และชูศักดิ์ จงงาม. 2553. การเลี้ยงปลาเทโพ
ด้วยอาหารสำเร็จรูปที่มีระดับโปรตีนต่ำสลับกับอาหารที่มีระดับโปรตีนสูง. ศูนย์วิจัยและ
พัฒนาประมงน้ำจืดอุบลราชธานี. 29 หน้า.
- บุญล้ำ สิงห์ปลา และเกศินี เกตุพยัคฆ์. 2557. ประสิทธิภาพปลาคังระยะรุ่นโดยใช้น้ำหมวนเวียนในระบบ
โรงเรือนปิด. วรสารสัตว์ศาสตร์แห่งประเทศไทย 1 (2)
- วิทย์ ธารชลาณุกิจ. 2512. คู่มือหลักการเพาะเลี้ยงลูกปลา. คณะประมง, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
7 หน้า.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- วุฒิพร พรหมขุนทอง, วรรณชัย พรหมเกิด, กิจการ ศุภมาตย์, วุฒิกรณ์ จิตติวรรณ และดุสิต นาคะชาติ. (2547). “การแทนที่ปลาปนในอาหารปลานิลแดงแปลงเพศด้วยกากเนื้อเมล็ดในปาล์มน้ำมัน”, **วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**. 26, 167-179.
- วรพงษ์ นลินานนท์. 2560. **ประสิทธิภาพการเจริญเติบโตและค่าคุณภาพซากของปลานิลที่ได้รับอาหารเสริมใบกระถินเทพาปนและเอนไซม์ย่อยเยื่อใยในระดับต่างๆ**. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2561 แหล่งที่มา : <https://www.tcithaijo.org>
- ศรารุช เจาะไสยะ, อนัญญา คำจตุติ, สุชาติ จุลอดุง, กฤษณพันธ์ โกเมน ไปรินทร์, เมตตา ทิพย์บรรพต และ นพพร สิทธิเกษมกิจ. 2547. **ปลาหมอไทย: เทคนิคการเพาะเลี้ยงเชิงพาณิชย์**. ศูนย์วิจัยและทดสอบพันธุ์สัตว์น้ำชุมพร. 33 หน้า.
- ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดนครราชสีมา. 2552. **การเพาะเลี้ยงปลาหมอไทย**. เข้าถึงได้จาก <http://www.fisheries.go.th> สืบค้นเมื่อ 19 เมษายน 2564.
- สมพงษ์ ดุลจินดาชบาพร. 2542. **การเพาะเลี้ยงปลาหมอไทย**. ขอนแก่น: ภาควิชาประมง คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 38 หน้า
- สมพร และ สมพงศ์. 2556. **ผลของการเสริมใบกระถินในอาหารต่อการเจริญเติบโตและอัตราการรอดตายของปลากดคัง**. กรมประมง คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สายชล เลิศสุวรรณ และวรพงษ์ นลินานนท์. 2561. **ผลของการใช้หนอนกกในสูตรอาหารต่อสมรรถภาพการผลิตและคุณภาพไข่ของนกกกระทาญี่ปุ่น**. เกษตร 46 ฉบับพิเศษ 1 : 2561.
- สันทนา สรรเสริญ, สุวรรณดี ขวัญเมือง, อีรวัดน์ จริตงาม, และสุธาทิพย์ ทิพย์วงศ์. 2548. **ความต้องการโปรตีนในอาหารของปลาหมอ**. กรมประมง สำนักวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด, กรุงเทพฯ
- สุทธิพงศ์ หมาดหลู, สุวัจน์ อัญรส, และปรีดา ภูมิ. 2556. **ผลของอัตราส่วนคาร์บอนต่อไนโตรเจนในการเลี้ยงกุ้งขาวร่วมกับปลานิลด้วยเทคโนโลยีไบโอฟล็อก**. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย 5(1) : 96-106.
- สุทธิวัฒน์ เบจญกุล. 2549. **เคมีและคุณภาพสัตว์น้ำ**. โอเดียนสโตร์. กรุงเทพฯ
- อานุกาญ วรรณคนาผล. 2556. **การค้นหาแหล่งคาร์บอนที่เหมาะสมในการผลิต (biofloc) ในบ่อเลี้ยงปลานิล และ ปลาตุ๊กบักอูย**. รายงานผลการวิจัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้. 18 หน้า.

- อนุสรณ์ แก่นทอง. 2012. **ไบโอฟลอค (Biofloc) กับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตอนไบโอฟลอคฮีโร่ของสัตว์.**
http://www.nicaonline.com/index.php?option=com_content&view=article&id=642
 biofloc-&catid=42:2012-02-20-03-00-29&Itemid=124.
- Avnimelech, Y. 2007. **Feeding with microbial flocs by tilapia in minimal discharge bio-flocs technology ponds.** Aquaculture 264: 140-147.
- Avnimelech, Y. 2015. **Biofloc Technology-A Practical Guidebook**, 3rd ed. The World Aquaculture Society, Baton Rouge, Louisiana, USA.
- Azim, M.E. and Little, D.C. 2008. **The biofloc technology (BFT) in indoor tanks: water quality, biofloc composition and growth and welfare of Nile tilapia (*Oreochromis niloticus*).** Aquaculture. 283: 29-35.
- Bureau of Agricultural Economics Research. 2012. **Study of economy, production, marketing of fishmeal.** Office.
- Doolgindachbaporn, S. 1994. **Development of Optimal Rearing Systems for Climbing Perch, *Anabas testudineus* (Bloch) (Perciformes, Anabantidae).** Ph.D. Thesis, Department of Zoology, University of Manitoba, Winnipeg, Manitoba.
- Kohinoor, A.H.M., M.Z. Haque, and M.H. Osmani. 1995. **Food Size Preferences of the Climbing Perch, *Anabas testudineus* Bloch and the African Cat fish, *Clarias gariepinus* Burchrshell larvae.** Bangladesh J.Zool. 23(2): 159-166.
- Kimberly, H.D. and S.C. Achinewhu. 2012. **Effects of processing on protein nutritive quality of coconut *Cocos nucifera*.** Products Plant Foods Hum Nutr. 58:15-25.
- Mirelle, C., Canill, K., Ole, T., Sjofn, M. Turid, T. Magny and L.V. Jean. 2001. **Relation osmoking parameter to the yield, colour and sensory quality of smoke atlantic salmon (*Salmon sarar*).** Food research international. 34(6):537-550.

Muangkeow, B., Ikejima, K., Powtongsook, S. and Yi, Y. 2007. **Effects of white shrimp, *Litopenaeus vannamei* (Boone), and Nile tilapia, *Oreochromis niloticus* L., stocking density on growth, nutrient conversion rate and economic return in integrated closed recirculation system.** *Aquaculture* 269: 363-376.

Smith, H.M. 1945. **The Freshwater Fish of Siam, or Thailand.** USA. GOV. print off Washington. 622 pp.

Wu, W., Wu, B., Ye, T., Huang, H. and Dai, C., 2013 “**TCTP Is Critical Factor in Shrimp immune Response to Virus Infection**”. *PLoS ONE*, 8(9), 744-760.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพผนวกที่1 เตรียมวัตถุดิบเพื่อผสมไบโอพรอดในสูตรอาหาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

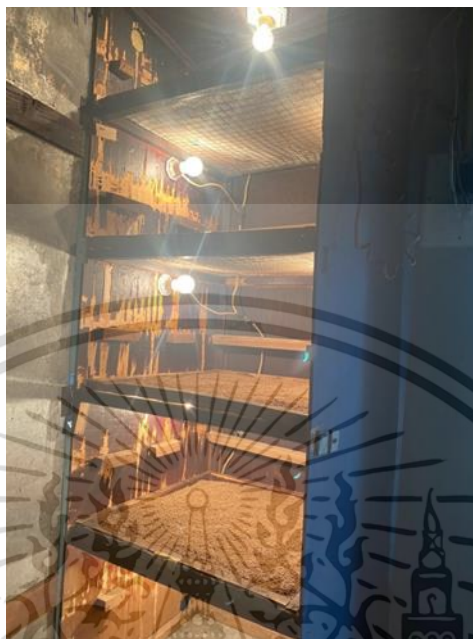

ภาพผนวกที่2 การผสมไบโอพรีคในสูตรอาหาร

ภาพผนวกที่3 นำอาหารที่ผสมแล้วมาเข้าเครื่องอัดอาหารเม็ดจน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพผนวกที่4 นำอาหารที่อัดเม็ดแล้วมาอบแห้งประมาณ 3 วัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพผนวกที่5 มาทำการกลับอาหารทุกวันเพื่อให้อาหารแห้งเท่ากัน

ภาพผนวกที่6 เมื่อกลับอาหารเสร็จก็เอาอบไว้เหมือนเดิม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพผนวกที่7 เมื่ออาหารแห้งเก็บใส่ถุงซึ่งน้ำหนักเก็บไว้ในที่แห้ง

ภาพผนวกที่8 บรรจุอาหารที่แห้งสนิทใส่ถุงซึ่งน้ำหนักเรียบร้อย

ประวัติการศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อ	นายอดิสร เทียมประสิทธิ์
วัน /เดือน/ ปี ที่เกิด	19 กรกฎาคม 2541
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลท่าแซะ ตำบล ทรัพย์อนันต์ อำเภอ ท่าแซะ จังหวัด ชุมพร 86140
ประวัติการศึกษา	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยุ-คณิต โรงเรียนสตรีระนอง จังหวัดระนอง วท. บ. (วิทยาศาสตร์การประมงและทรัพยากรทางน้ำ) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้